

ร่าง
ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข
พ.ศ.

โดยที่มาตรา ๖๔ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้
ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ
ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เกือบหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็น
อันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม หรือนำหรือปล่อยสัตว์ ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรา ๖๔
แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็น
ปกติสุข และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด
โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไป
ตามบทบัญญัติดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกระเบียบนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๔ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๒ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยาน
แห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วย
การอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข พ.ศ.”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ” หมายความว่า โครงการอนุรักษ์และ
ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแล
รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

“หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีให้ปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ

ข้อ ๔ ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถางหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือนำหรือปล่อยสัตว์ ในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ และบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินนั้นได้แจ้งต่อหัวหน้าอุทยานแห่งชาติและร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการให้ที่ดินกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือดำเนินการเพื่อฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินดังกล่าว บุคคลนั้นไม่ต้องรับโทษตามมาตรา ๖๔

ข้อ ๕ การดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ ให้หมายความรวมถึงกรณีดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) การอยู่อาศัยหรือทำกินภายในขอบเขตแปลงที่ดินที่ได้อยู่อาศัยหรือทำกิน

(๒) การซ่อมแซมหรือปลูกสร้างที่อยู่อาศัยแทนของเดิมที่สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่

(๓) การเลี้ยงสัตว์และนำเคลื่อนย้ายสัตว์ที่เลี้ยงออกนอกเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในเขตพื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งได้ปฏิบัติตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การนำสัตว์หรือปล่อยสัตว์ เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ

(๔) การดำเนินการตามมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำหรือมาตรการคุ้มครองพื้นที่ โดยให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ หรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๒ หรือบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงาม หรือเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าหายากใกล้สูญพันธุ์

ให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติกำกับดูแลบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินภายในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ให้สามารถดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระตามวรรคหนึ่ง ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเขตพื้นที่ดังกล่าว

ข้อ ๖ กรณีการตัดไม้ยืนต้นที่เป็นไม้เกษตรหรือไม่ใช่สอยยืนต้นที่ปลูกขึ้นเอง เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ ให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินภายในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติแจ้งต่อหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเพื่อตรวจสอบ และให้ทำการตัดไม้ได้ตามระบบเลือกตัด หรือระบบอื่นที่ต้องไม่กระทบต่อระบบนิเวศโดยรวมของเขตพื้นที่โครงการดังกล่าว ทั้งนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของหัวหน้าอุทยานแห่งชาตินั้น

ข้อ ๗ การดำเนินการเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติฐานะนอกจากที่กำหนดในข้อ ๕ และข้อ ๖ ให้ดำเนินการได้เฉพาะกรณีที่ไม่กระทบต่อสภาพพื้นที่ ระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่รักษาอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งต้องเสนอรูปแบบและรายละเอียดการดำเนินการต่อหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ เพื่อรายงานให้อธิบดีให้ความเห็นชอบก่อน

ข้อ ๘ เพื่อให้การบริหารจัดการในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ให้คณะกรรมการที่รักษาอุทยานแห่งชาติร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าว

ข้อ ๙ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรใดประสงค์จะให้มีการปรับปรุง การพัฒนา และการส่งเสริมอาชีพหรือคุณภาพชีวิตของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายในเขตพื้นที่โครงการ อนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้ดำเนินการได้หากมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และ วิถีชีวิต โดยเสนอโครงการต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณาให้ความเห็นเพื่อขอรับอนุญาตจากอธิบดี ก่อนเข้าดำเนินการ ทั้งนี้ ให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติและหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่ได้อนุญาตร่วมกันกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการโครงการดังกล่าวด้วย

ข้อ ๑๐ ให้อธิบดีรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหา หรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.

อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
พ.ศ.

หลักการ

กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในอุทยานแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๖๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้
ในกรณีที่มีรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกิน
ในอุทยานแห่งชาติดังกล่าว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
อุทยานแห่งชาติ จัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
โดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ประกอบกับ
มาตรา ๖๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้พระราชกฤษฎีกาต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ
หลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ
หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ
และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัย
หรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการ
ประเมินผลการดำเนินโครงการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ร่าง
พระราชกฤษฎีกา
กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
พ.ศ.

.....
ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ.
เป็นปีที่ .. ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแล
รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๖๔
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราช
กฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัย
หรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกฤษฎีกานี้

“โครงการ” หมายความว่า โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน
อุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๔ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินและ
ได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติดังกล่าวตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทำการ
สำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น ภายใต้กรอบเวลาตามมติ

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติเป็นการชั่วคราว ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น พร้อมด้วยจำนวนที่ดินและแผนผังแปลงที่ดินไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่เกินครบครวละ ๒๐ ไร่ โดยมีได้มีสิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบ และมีระยะเวลาการบังคับใช้ครวละไม่เกินยี่สิบปี

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔ บุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าวหรือได้ครอบครองที่ดิน รวมทั้งทำประโยชน์มาโดยต่อเนื่อง และไม่มีที่ดินทำกินอื่น
- (๓) ต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน

มาตรา ๖ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ จำนวนที่ดิน และแผนผังแปลงที่ดิน รวมทั้งแผนที่แสดงขอบเขตการบริหารเพื่อการอนุรักษ์ไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกันและดูแลรักษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการและโดยรอบโครงการ รวมทั้งร่วมฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ร่วมกับอุทยานแห่งชาติ และคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ เพื่อจัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน

(๒) ทำการเกษตรในลักษณะเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นประจำถิ่นเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินนั้นในรูปแบบวนเกษตร

มาตรา ๘ ให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ดังต่อไปนี้

(๑) ครอบครองและใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ จะให้บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัว เข้าครอบครองและทำประโยชน์แทนมิได้ และต้องไม่ละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปี โดยไม่มีเหตุอันควร

(๒) กรณีการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมของชุมชน ให้บุคคลดังกล่าวใช้ประโยชน์โดยการ บริหารจัดการของราษฎรในชุมชน ทั้งนี้ ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่ อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรง ชีพอย่างเป็นปกติสุข

(๓) ห้ามซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการครอบครองให้บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการครอบครองโดยการตกทอดแก่ทายาททางมรดกตามกฎหมาย

(๔) ห้ามบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติม และสอดส่องมิให้มีการบุกรุก ยึดถือ หรือ ครอบครองพื้นที่ในบริเวณติดต่อใกล้เคียง และต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็วเมื่อพบเห็นการกระทำ ดังกล่าว

(๕) ห้ามเคลื่อนย้าย หรือทำลายหลักเขต ป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตโครงการ ในกรณีป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตชำรุดหรือสูญหาย ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว

(๖) ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน อุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข

มาตรา ๙ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ถึงแก่ความตาย หากทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป ให้อยู่อาศัยหรือ ทำกินได้เพียงเท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ของโครงการ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินต่อไป หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ รายงานต่ออธิบดีเพื่อพิจารณา

หากอธิบดีเห็นว่าไม่อาจให้บุคคลตามวรรคหนึ่งอยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการ ต่อไปได้ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพิกถอนรายชื่อบุคคลนั้น และแจ้งให้ ทราบ เป็นหนังสือ พร้อมทั้งปิดประกาศ ณ ที่ทำการผู้นำชุมชน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการกำนัน และ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นำที่ดินนั้นมาฟื้นฟูสภาพหรือดำเนินการด้านการ อนุรักษ์ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่อไป

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการ
ตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
พ.ศ.

หลักการ

กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในอุทยานแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๖๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้
ในกรณีที่รัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกิน
ในอุทยานแห่งชาติดังกล่าว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
อุทยานแห่งชาติ จัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
โดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ประกอบกับ
มาตรา ๖๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ
หลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ
หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ
และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัย
หรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการ
ประเมินผลการดำเนินโครงการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ร่าง
พระราชกฤษฎีกา
กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
พ.ศ.

.....
ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ.
เป็นปีที่ .. ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลศรีสวรินทราธิราชและอภินันท์มหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแล
รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๖๔
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราช
กฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัย
หรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกฤษฎีกานี้

“โครงการ” หมายความว่า โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน
อุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๔ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินและ
ได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติดังกล่าวตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทำการ
สำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น ภายใต้กรอบเวลาตามมติ

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติเป็นการชั่วคราว ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น พร้อมด้วยจำนวนที่ดินและแผนผังแปลงที่ดินไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่เกินครบคร่าวละ ๒๐ ไร่ โดยมีได้มีสิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบ และมีระยะเวลาการบังคับใช้คร่าวละไม่เกินยี่สิบปี

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔ บุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าวหรือได้ครอบครองที่ดิน รวมทั้งทำประโยชน์มาโดยต่อเนื่อง และไม่มีที่ดินทำกินอื่น
- (๓) ต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน

มาตรา ๖ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ จำนวนที่ดิน และแผนผังแปลงที่ดิน รวมทั้งแผนที่แสดงขอบเขตการบริหารเพื่อการอนุรักษ์ไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ปันฟู ป้องกันและดูแลรักษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการและโดยรอบโครงการ รวมทั้งร่วมฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ร่วมกับอุทยานแห่งชาติ และคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ เพื่อจัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน

(๒) ทำการเกษตรในลักษณะเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นประจำถิ่นเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินนั้นในรูปแบบวนเกษตร

มาตรา ๘ ให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ดังต่อไปนี้

(๑) ครอบครองและใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ จะให้บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครอง เข้าครอบครองและทำประโยชน์แทนมิได้ และต้องไม่ละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปี โดยไม่มีเหตุอันควร

(๒) กรณีการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมของชุมชน ให้บุคคลดังกล่าวใช้ประโยชน์โดยการ บริหารจัดการของราษฎรในชุมชน ทั้งนี้ ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข

(๓) ห้ามซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการครอบครองให้บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการครอบครองโดยการตกทอดแก่ทายาททางมรดกตามกฎหมาย

(๔) ห้ามบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติม และสอดส่องมิให้มีการบุกรุก ยึดถือ หรือ ครอบครองพื้นที่ในบริเวณติดต่อใกล้เคียง และต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็วเมื่อพบเห็นการกระทำ ดังกล่าว

(๕) ห้ามเคลื่อนย้าย หรือทำลายหลักเขต ป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตโครงการ ในกรณีป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตชำรุดหรือสูญหาย ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว

(๖) ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน อุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข

มาตรา ๙ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ถึงแก่ความตาย หากทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป ให้อยู่อาศัยหรือ ทำกินได้เพียงเท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ของโครงการ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินต่อไป หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ รายงานต่ออธิบดีเพื่อพิจารณา

หากอธิบดีเห็นว่าไม่อาจให้บุคคลตามวรรคหนึ่งอยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการ ต่อไปได้ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพิกถอนรายชื่อบุคคลนั้น และแจ้งให้ ทราบ เป็นหนังสือ พร้อมทั้งปิดประกาศ ณ ที่ทำการผู้นำชุมชน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการกำนัน และ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นำที่ดินนั้นมาฟื้นฟูสภาพหรือดำเนินการด้านการ อนุรักษ์ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่อไป

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการ
ตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

รายชื่อร่างกฎหมายสำคัญประกอบพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒
มาตรา ๑๒๑ จำนวน ๓ ฉบับ

๑) ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า (ชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า) พ.ศ. ...
(มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง)

๒) ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์
และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ. ... (มาตรา ๑๒๑
วรรคสอง)

๓) ร่างระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน
ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
เพื่อกิจการรังษีอย่างเป็นปกติสุข พ.ศ. ... (มาตรา ๑๒๑ วรรคสี่)

สำเนาถูกต้อง

(นางสิริรัตน์ พรหมวัลย์)

นิติกรชำนาญการ